

**תכתובת בין
מיכאל לבני, קיבוץ לוטן
וראובן מרקו, יו"ר הנהלת תל"ם
29.10.17 – 6.11.17**

**מכתב פתוח ליו"ר תל"ם, ראובן מרקו ולכל חברי ההנהלה
לאן תל"ם – והעתודה שלה מהיכן? - 29.10.17 ע. 2-8**

תשובתו של ראובן מרקו – 29.10.17 ע. 8-10

התייחסותו של מיכאל לבני – 2.11.17 ע. 10-15

תשובתו של ראובן מרקו – 3.11.17 ע. 16-17

התייחסותו של מיכאל לבני – 6.11.17 ע. 17-18

מאמרים מוזכרים בתכתובת מובאים כנספחים בסוף

(התנצלות על איכות משתנה עקב מגבלות טכניות)

מוטי רותם – בין ארגון קהילות ותנועה ע. 19-21

ירון לונדון – הניצחון התחיל בחינוך ע. 22

מרטין בובר – ציון והנוער ע. 23

מיכאל לבני – תל"ם-נוער כתנועה וכקהילה ע. 24

ד"ר מיכאל לבני
קיבוץ לוטן, ד.נ. חבל אילות
ישראל 88855
054 – 9799055
mmlivni@gmail.com
www.michael-livni.org

29 באוקטובר 2017
ט' בחשוון תשע"ח

מכתב פתוח ליו"ר תל"ם, ראובן מרקו, ולכל חברי ההנהלה .

אורכו של מכתב זה הוא 3,000 מילים – בלי המאמרים המצורפים. בטוח שעה מזמנכם.
אנא חשבו על הזמן שאתם משקיעים בישיבות ההנהלה, לרבות הזמן כרוך בנסיעות אליהן.
תוכנו של מכתב זה קשור לשאלות מהות העומדות בפניכם כחברי הנהלה.

לראובן מרקו ולחברי הנהלת תל"ם, שלום וברכה

הנושא: לאן תלם - והעתודה שלה מהיכן?

חלפה יותר משנה מאז שנבחרתם להנהלת תל"ם. נכונותכם להתנדב להיות חברי הנהלה היא משקפת מחויבות לתל"ם וראויה להערכה מלאה. פעילותכם זו וודאי באה על חשבון מחויבות לעבודה ולמשפחה. השקעתכם בפעילות ציבורית אינה דבר מובן מאליו. מטבע העניין, פעילותכם משרתת לא רק את הקהילות אליהן אתם משתייכים באופן אישי – אלא את תל"ם כמערכת ארצית. השאלה העומדת לפניכם ביתר חריפות היא – מהי המערכת הארצית שבהנהלתה אתם יושבים? לשם מה קיים תל"ם?

האם תל"ם הוא ארגון של קהילות אשר מספקות שירותים חברתיים ופולחנים לחברי הקהילות ולכל דורש מזדמן? במילים של א.ד. גורדון – האם תל"ם בא בעיקר לספק צרכים של "חיי שעה" של יחידים ושל משפחותיהם?

מאידך, האם תל"ם היא גם תנועה - תנועה המבקשת להטביע את חותמה על הפרויקט הציוני בכללותו. אזי המצטרפים קושרים את מימוש של "חיי שעה" שלהם גם למה שגורדון כינה "חיי עולם". לכל תנועה ציונית חזון של תיקון עם ועולם משלה ותכנית פעולה לקידומו של החזון. כאמור, אין בהכרח ניגוד בין ארגון ותנועה. ארגון מטפל במסגרת הקיים. תנועה, בנוסף קובעת יעדים ותכנית פעולה על מנת לשנות את הקיים. תנועה היא התארגנות פוליטית. אם בתנועה עסקינן, אזי ארגון גרידא אינו מספק. המטרה של עוד כמה קהילות חדשות כל שנה לסיפוק צורכי "חיי שעה" היא ראויה לכשעצמה – אך אין בכך "תנועה".

בהעלותי את השאלה של ארגון / תנועה (מבחינתי: תנועה ציונית רפורמית) אינני מחדש. אני מצרף כאן רק אחד מהמאמרים בכתבי עת של תל"ם דאז (תלם ושלחבת) שנכתבו לפני שנות דור מאת הרב מוטי רותם: "בין ארגון קהילות ותנועה" (1982). לדעתי, על מנת להגיע לקו האפס אשר יאפשר התחלה של דיון בנושא, על ההנהלה לקדם בתהליך של צוותי חשיבה בנדון. (ראו להלן).

נראה לי כי במשך כל השנים האלה החליטה תל"ם לא להחליט, לפסוח על שני הסעיפים – ואולי ליפול באמצע. הקורבנות היו המרכז לדת ומדינה ותנועת (ארגון) הנוער. ההשלכות לתווך ארוך הם לגבי הרלוונטיות שלנו כתנועה בחברה הישראלית.

המרכז לדת ומדינה

מתחוללת מלחמת תרבות בחברה הישראלית. אנחנו בתנועה הרפורמית בעין הסערה. המרכז לדת ומדינה עושה עבודה כבירה בתוך המלחמה הזאת – הוא מוסד תנועתי ממש ויש לו השפעה של ממש. בפועל, הוא מגלם את הנראות הרפורמית בארץ. המרכז משול לארטיילריה יעילה. אך אין אפשרות לנצח במלחמה ללא חיילים בעלי מוטיבציה הפועלים בשטח. נקודת התורפה של המרכז לדת ומדינה היא תל"ם. חברי הקהילות אינם רואים את עצמם כגייסות הפועלות לגיבוי הפעילות של המרכז ברוח של "בכל לבבך, בכל נפשך ובכל מאודך" בתוך המרחב הציבורי במדינה. השוו – החרדים. השוו – הציונות המשיחית.

ספק שקומץ של professionals, מסורים ממש, ענת והצוות שלה, יוכלו למשימה ללא גייסות מהשטח. שוב – השוו: החרדים והציונים המשיחים. מצבו של המרכז, נטול תנועה לגיבוי (הפגנות, רעש בתקשורת) הוא סימפטום מובהק של השניות בין ארגון ותנועה.

לועידת תל"ם באוגוסט 2016 קדמה אסיפה כללית. באסיפה זו נבחרתם כחברי הנהלה. קיום האסיפה כללית הוא אקט פורמלי הנחוץ לקיים את דרישות חוק העמותות. עם זאת, עלו שתי סוגיות מהותיות לקשורות לנושא של ארגון/תנועה. לסוגיות אלו קשר מהותי לעתיד התנועה, בהנחה שאמנם מבקשים תנועה. הנושאים הם תקשורת ובעיקר, עתודה מחויבת לקידום תנועה.

תקשורת: כתב עת וצוות/צוותי חשיבה ותקשורת.

אני העליתי את הנושא של כתב עת וצוות/צוותי חשיבה. אין אפשרות לקיים תנועה ללא כתב עת המאפשר למיעוט "תנועתי" המעוניין בכך לקיים דיונים על דרכה. אין אפשרות לקיים תנועה ללא צוותי חשיבה. הרגשתי שדברי נפלו על אוזניים קרויות אך דיון מחייב לא היה. דיון מחייב היה מצריך הכנה והודעה מראש כי הנושא יעמוד על סדר היום לדיון והכרעה.

לפני כחצי שנה הסביר לי חבר הנהלה כי בימינו "אף אחד אינו קורא או מתעניין במאמרים" (בעידן המקוון). ידוע לי היטב שב-90% החבר צדק. דווקא, המיעוט של 10% הוא המרכיב התנועתי בתל"ם. במלחמת תרבות, העולם החרדי והציונות המשיחית לא שמעו על כך שלחברים "לא מעניין". להם יש פרסומים. בתי המדרש שלהם פורחים. אין כאן רק עניין של תמיכה כספית מהברית הפוליטית הבלתי קדושה בין הימין (כביכול ציוני), החרדים (לא ציוניים במפורש) והציונות המשיחית ההזויה.

פרספקטיבה: אתם, חברי הנהלה, אמורים לדון בשוטף. הלוואי שתספיקו לדון מעבר לכך. עם זאת, אם אינכם מודעים ו/או מכירים במגבלות שלכם – נכשלתם. עליכם להכיר בכך שאנו זקוקים לתנועה. עליכם ליזום לצוותי חשיבה, לדיונים בקהילות ולפרסומים כתשתית לדיון וקבלת החלטות לגבי מדיניות בתל"ם. אלה אשר ישתתפו בפעילות מהסוג המוצעת ו/או יביעו דעתם גם בכתב – אלה יהיו את הגרעין התנועתי בתל"ם.

כאן גם מקום להביע תמיהה על כך שחבר מהשורה כלל אינו יודע במה עוסקים בהנהלה, בוועד ארצי ובוועדות אחרות כגון וועדת החינוך. מדוע אינכם מפרסמים פרוטוקולים ולו באתר התנועה? דרככם בסוגיה זו היא אנטי-חינוכית בתכלית. אם אכן קיים רצון לערב חברים בקהילות בחשיבה תנועתית (ולו מיעוט) אתם מסכלים אותו. אני משוכנע כי אין זאת כוונתכם במודע. אך, לדעתי, העדר התקשורת מצדכם מגבירה את האדישות והאפתיה.

כתבי עת, צוותי חשיבה (פתוחים למי שמתנדב), תקשורת מהמוסדות. בלעדיהם אין תנועה.

עתודה מחויבת: חינוך פורמלי ולא פורמלי – שאלת תנועת הנוער.

כאן – עיקר דברי. באסיפה הכללית, סוגיית תנועת הנוער הועלתה על ידי ראובן מרקו, יו"ר התנועה. בכנות ובפשטות הודה ראובן על אי-הצלחת התנועה בכל הנושא הקשור לארגון נוער. ואם בתנועת הנוער מדובר – הלא כאן אמור להיות ההכשרה הרעיונית ופוליטית של התנועה העתידה. מהן ההשלכות לתווך ארוך לאי-הצלחה זו והאם תיתכן תרופה? הנושא מורכב. הוא מחייב הבאת רקע היסטורי ורקע מקצועי.

ב-1953 בוטל זרם העובדים בחינוך לטובת מדיניות ה"ממלכתיות" של בן גוריון. מתוך כך הושמט הקרקע שבתוכו צמחו תנועות הנוער ה"כחולות". אך לבן גוריון לא היה כוח פוליטי לבטל את הזרם הממלכתי-דתי והזרם העצמאי (החרדי). כעבור דור, בנסיבות היסטוריות מסייעות, קם "גוש אמונים". בחינוך הממלכתי נוצר וואקום. היום אנחנו מתמודדים עם התוצאות הפוליטיות. מצורף תמצאו את הניתוח הקצר וקולע (לדעתי) של ירון לונדון עקב ניצחון הימין הלאומי/לאומני בבחירות של 2013 – "הניצחון התחיל בחינוך".

לדעתי, בתל"ם, החשיבה החינוכית חייבת לכלול חינוך פורמלי וחינוך לא פורמלי גם יחד. שדה החינוך הוא אחד – גם אם דרכי הפעולה בתוכו הן שונות.

ובזירה המצומצמת של התנועה הרפורמית, כניסתי לפעילות בה – והלקחים.

בשנות ה-70 של המאה הקודמת עמדה תל"ם בצומת דרכים. קהילות או מוסדות חינוכיים כאשר קהילה היא משולבת בם. הרב ראובן סמואלס ז"ל ירש את מפעלו החינוכי הנחשוני של ד"ר מקס אלק בחיפה. הוא ביקש לפתח את הדרך של מוסד חינוכי עם קהילה ("אוהל אברהם") משולבת בו. בפועל, הרב סמואלס הצליח לגייס כסף לבנייה פיזית אך לא היה בכוחו לגייס הון אנושי רפורמו-ציוני, מורים מחנכים "רפורמים" כמעט ולא היו. הון אנושי מסוג זה אינו יכול לבוא "יש מאין".

בתנועה החליטו (האיגוד, תל"ם) ללכת בדרך של הקמת קהילות – שכפול של הקהילות בתפוצות. נאמר לי כי הייתה הרגשה שלמגמה זו קל יותר לגייס תמיכה מהתנועה בחו"ל.

במקביל, באותה תקופה חלו התפתחויות אצל חוגים מסוימים הן בתנועה הרפורמית בצפון אמריקה והן בתנועה הקיבוצית. לא כאן המקום לפרט. שינויים אלה הביאו למפגשים בין מחנכים בתנועה הקיבוצית וחוג מסוים של רבנים בצפון אמריקה. גילוי נאות – כניסתי לסוגיה, כחבר קיבוץ, הייתה קשורה לתהליך זה אם כי לא הייתי קשור אליו מראשיתו. שלבי התהליך מתועדים בפרוטרוט בעבודת מחקר של גדעון אלעד ז"ל, בחסות אוניברסיטת בן-גוריון: **אור בערבה? יהל – דו-שיח ומשימה בין התנועה הקיבוצית לתנועה הרפורמית, 1997.** (בתרגומה לאנגלית, הובאה עבודתו של גדעון לדפוס כספר ב-2008). לציין: סימן השאלה בכותר היה לגמרי בכוונה. לדעתי, קריאת ספר זה היא חובה למבקשים לעסוק בסוגיה היום – כתיבתו של גדעון מאד קלה לקריאה ולא "אקדמית כבדה".

בחסות תהליך ההתקרבות בין שתי התנועות נתבקשתי על ידי התנועה הקיבוצית לצאת כשליח ראשון לתנועה הרפורמית בצפון אמריקה. בקשתי פגישה בין נציגים בכירים של שתי התנועות על מנת להשיג הסכמה לגבי פרמטרים של פעילות מבחינה **מקצועית**. הבסיס של הסכמה רעיונית כבר היה. עם זאת, הבנתי כי באמריקה אין כל מסורת או אפילו ידיעה בכל הקשור לפרמטרים המקצועיים של עבודה בחינוך בלתי פורמלי תנועתי – להבדיל מפעילות בארגון ילדים/נוער מסוג NFTY. (אני מעלה את הנושא כי כאן גם שורש הבעיה שראובן מרקו העלה באסיפת תל"ם אשתקד).

נתבקשתי להכין נייר עמדה למפגש בין שתי קבוצות המנהיגים. לא היה כאן מפגש סימטרי. חברי התנועה הקיבוצית, כולם בוגרי תנועות הנוער בארץ או בחו"ל (כמוני), הבינו בדיוק על מה מדובר במונח "תנועת נוער". הנציגים הרפורמים, הרבנים סטיב שפר ואליהו לוי (הנק) סקירבל ודיק הירש יב"א, באו מרקע של פעילות נוער של ארגון (NFTY). עם זאת, הם היו ציונים רפורמים בכל רמ"ח אבריהם. בדיעבד, הנוכחים בדיון (גם אני) לא היו ערים לכך כי כאן מדובר בשינוי פרדיגמות בעבודה עם צעירים ונוער. (על כך, להלן).

בנייר עמדה ציינתי כי אין טעם בצאתי לשליחות בלי הסכמה על פעולה אופרטיבית. הגדרתי את המטרה כהקמת תנועת נוער ציונית אוטונומית על בסיס בוגרי NFTY ובפרט החוזרים מחוויה ישראלית. אלה אחרונים ימשיכו כתנועת נוער גם מעבר לגיל 18. שני תנאים. ראשית, לתנועת נוער תהיה אוטונומיה רעיונית במסגרת דגשי פעילותה אך הדגשים חייבים להיות כלולים במצע של התנועה הרפורמית. (ידעתי שזאת אינה בעיה עקב תהליך ההידברות שכבר הייתה). שנית, לתנועת הנוער, במסגרת מנהיגותה הנבחרת, תהיה אוטונומיה בהפעלת תקציבה במסגרת תקציב מוסכם. כעבור עשור באמריקה וכעבור שני עשורים בארץ, התגלעה המחלוקת המהותית והחריפה בנושא זה בין ה- professionals מתרבות של ארגון נוער ושליחי הרעיון של תנועת נוער. אך ב-1974, לקראת צאתי לשליחות, התנאי של אוטונומיה התקבלה. עמדתי נראתה כמובנת מאליה מצד שולחי בתנועה הקיבוצית והרבנים הרפורמים קבלו את העמדה. לימים, התברר כי הדבר נכפה על עמיתיהם באמריקה.

הרב סטיב שפר הסכים לוותר על סמכותו והסכים להקציב למטרה \$ 50,000 לפעילות לשנה (משכורת השליח שולמה במסגרת תקציב ההסתדרות הציונית של דאז). לא נתבקשתי לפרט את הבסיס התיאורטי של הבקשות שלי, אם כי וודאי הייתי מוכן לעשות כן.

נחדד: **הפרדיגמות של עבודה עם נוער בתנועת נוער היו לחלוטין אחרת מהפרדיגמות המקובלות ב-NFTY.** הצוות מהתנועה הרפורמית אשר ישב עם מנהיגי איחוד הקבוצות והקיבוצים קבלו על עצמם ללכת על פי הפרדיגמות של תנועת נוער. לימים, המרצע עתיד היה לצאת מן השק – גם באמריקה וגם בישראל.

תנועת נוער – לקחים מהחוויה ומהלימודים

מהחיים האישיים שלי בתנועת נוער ("הבונים") למדתי כי אין אפשרות לגייס נוער לתנועת נוער ללא העצמה (empowerment) אשר משמעה מתן סמכות. גם אני לא הייתי נשאר ב"הבונים" ללא התנאים האלה – אשר וודאי לא יכולתי לנסח אז כפי שאני מנסח היום.

למדתי מספריו של פרופ' ש"נ איזנשטדט ובהמשך מפרופ' שמעון הרמן, שניהם מהאוניברסיטה העברית. האחרון עסק בתחום של דינמיקה קבוצתית (תורת השדה) וזהות יהודית-ציונית.¹ מאד בקיצור. המשימה המקצועית בהקמת והפעלת תנועת נוער (בארצות חופשיות) היא להעמיד "שדה" חלופי ל"נורמטיבי" בו מתקיים תהליך חינוכי של תירבות (acculturation) מגיל התבגרות ועד אמצע שנות העשרים +, -. עם זאת, על התהליך להתרחש במסגרת מקובלת בלפחות חלק מחברה הנורמטיבית.

כאשר גויסתי בשנית על ידי התנועה הקיבוצית ב-1979 על פי בקשת האיגוד העולמי (קרי: הרב דיק הירש) לפעול למען הקמת תנועת נוער בארץ, קבלתי אותו מנדט שבקשתי בטרם צאתי לאמריקה. שימו לב: ב-1979 זה היה המנדט מטעם איחוד הקבוצות והקיבוצים והאיגוד העולמי – לא של תל"ם.

במאמר קצר אשר התפרסם בתל"ם ב-1980 הסברתי כי המטרה היא להקים תנועת נוער אוטונומית כקהילה בתל"ם. (המאמר מצורף): לקהילת נוער זו גם ניתנו זכויות ייצוג למוסדות תל"ם בוועד ארצי ובוועדה.

(1) גילוי נאות: באוניברסיטת קולומביה הבריטית, כתבתי דוקטורט בו החונכים היו ראשי המחלקות לפסיכיאטריה וסוציולוגיה.
¹הנושא היה: "תנועת הנוער 'הבונים' בוונקובר – נורמות שונות". פעלתי כחבר-חוקר.

המטרה החינוכית הייתה לאפשר חינוך פוליטי בתוך התנועה לקראת הבאות מחוץ לתנועה. העתיד הממוקש של תל"ם היה חזוי כבר אז.

כיצד פועל תהליך תנועתי בתנועת הנוער? בגיל התבגרות מתחילים להעמיד בפני החניכים דמויות הזדהות (role models), שנתיים שלוש מבוגרים יותר. אלה האחרונים המקרינים ערכים "תנועתיים" בפני השכבה הצעירה מהם. השכבה הבוגרת יותר כבר מזדהה עם המדריכים שהם שנתיים/שלוש מבוגרים יותר. חברי השכבה העליונה המדריכה ומפעילה הם בשנות העשרים. הם מהווים את השכבה הבוגרת של תנועת הנוער האוטונומית. הם דמויות ההזדהות אשר כבר מגשימים. הדמויות המדריכות והפעילים הם המסר. (The medium is the message). התהליך התנועתי מתרחש כולו בשדה הדינמי האוטונומי. חלק מהותי של תרבות בשדה הוא הפנמת אחריות לתהליך תנועתי והמשכו בחיים המבוגרים - כלומר מחויבות תנועתית כבוגרי תנועה.

אייזנשטדט ציין שכך, בתהליך חינוכי-חברתי התהווה החברה החלופית בישראל בראשיתה - שונה מדור ההורים. תוצרי התהליך: מיעוט מחויב באמת ושוליים רחבים של תומכים - בסוף הכול המתבטא גם בקלפי.

תורת השדה של דינמיקה קבוצתית מניחה קיום של שדות שונים. ייתכן ושדות אלה הם מנוגדים בערכיהם. כל השדות מתפקדים כמגנטים. לאיזה שדה כוח מגנטי, כוח משיכה, חזק יותר? באיזו נסיבות? השדה החזק הוא תמיד "הנורמטיבי" - שתנועת הנוער שואפת להחליפו. מרטין בובר הבין את הבעיה. מצורף קטע מהמאמר, "ציון והנוער" מלפני מאה שנה: "הנוער הוא הסיכוי הנצחי של האנושות, המזדמן לה וחוזר ומזדמן מחדש וזו מאבדת אותו וחוזרת ומאבדת...". תורת השדה של הדינמיקה הקבוצתית התפתחה שנות דור מאוחר יותר. בובר הבין כי השדה הנורמטיבי גובר על האידיאלים של הנוער הלא מאורגן.

ה"סוד" פשוט. **השדה החלופי התנועתי ואוטונומי חייב להיות רציף בחיי המתבגר לאורך זמן עד היותו מבוגר.** אחרת, אין גיבוי רציף מול השדה הנורמטיבי השולט. בכל תנאי של מציאות משתנה, מימוש של הסוד הפשוט, שדה חלופי רציף, מהווה אתגר מורכב. אין המציאות של מזרח אירופה בין המלחמות זהה למצויות בעולם "החופשי" של המאה ה-21. בארץ בימינו, מתוך רציונל של המשך תנועה, קמה תנועת "דרור-ישראל" כהמשך של בוגרי תנועת "הנוער העובד והלומד".

פרספקטיבה נוספת מהמורשת שלנו: השדה הדינמי החלופי של "תנועה" משול לזרם הנבואי. השדה הנורמטיבי, הממסד הם הכהונה. המתח ביניהם מתועד בתנ"ך ועובר כחוט השני במורשתנו. אך "פסקה הנבואה בישראל" - במסורת דעות שונות מתי. מלאכי היה אחרון הנביאים. רבים סבורים כי הבבואה פסקה בראשית שלטון יוון בארץ. בפועל, בעיני אחד העם, מטרת על של הפרויקט הציוני היה להחיות מתח זה במלבושים מודרניים במולדתו ההיסטורית של עם ישראל. ראו למשל: "כהן ונביא", 1893 וכן "בשר ורוח", 1904. רעיון זה היה נר לרגליו של דור העלייה השנייה והשלישית. א.ד. גורדון סבר כי תחיית העם בארצו כרוכה בשדרוג הרעיון של "אדם בצלם אלוהים" ל"עם בצלם אלוהים". בלי שאיפה וחתירה להגשמת רעיון זה בפועל "אין פחות גלות בארץ ישראל מכל מקום אחר". תנועות הנוער הציוניות הקלסיות אימצו את הרעיון הזה אשר בלט בהגותם של אחד העם, א.ד. גורדון, ברל כצנלסון, מרטין בובר ואצל משורר כגון אברהם שלונסקי. יריב בן אהרון, ז"ל ("שורשי יניקה") קדם את הרעיון בדור האחרון. להזכיר: מראשיתה, התנועה הרפורמית ראתה את עצמה כמתכתבת עם מורשת הנבואה האוניברסאלית לעומת מורשת הכהונה הפרטיקולרית-הלכתית.

בחברה פתוחה אולי מיעוט מבוגרי תנועת הנוער יצליח לקבוע נורמות חלופיות. ולענייננו - אלה יהוו גם העתיד של תל"ם **כתנועה**, המקור לגייסות של תל"ם במלחמת התרבות המנוהל היום על ידי המרכז לדת ומדינה.

לחבר את הדברים לתמונה כוללת – כיצד הגענו עד הלום?

במחצית שנות ה-80 נפרמו כל החוטים בין האיגוד העולמי והתנועה הקיבוצית אשר נרקמו במשך עשור – הן באמריקה והן בארץ. פרישתו של הרב שפר ויציאתו הטבעית של דורו מפעילות חשפה את הניגוד בין הפרדיגמות של תנועת נוער אוטונומית לעומת פעילות מנוהלת על ידי professionals. אמר לי בגלוי מחליפו של שפר: "למה שהסכים סטיב שפר (פעילות אוטונומית של תנועת נוער), לא אסכים לעולם". גרעין "ערבה" דעכה במהירות.

בארץ, באותה התקופה, נכנסה התנועה הקיבוצית למשבר. היה גם משקל למותו הטרגי של מוסה חריף, מזכיר התנועה, תומך נלהב של הפרויקט "נוער ציוני רפורמי". בתהליך של כמה שנים, פסקה התנועה הקיבוצית להיות שותפה של ממש. במקביל, שינויים בסוכנות והאיגוד הביאו לכך שב-1986 העביר האיגוד את אחריותו לתל"ם. בכל זאת, "צופי-תל"ם המשיך במשך עוד עשור.

קיום מסגרת אוטונומית של תנועת נוער (אשר פעלה כקהילת נוער עם נציגים בוועד הארצי והוועידות) לא נעם לדרג המקצועי – כולל ראשי מר"ם ויו"ר תלם דאז. ב-1996, על רקע משבר בתל"ם החליט הצוות המקצועי על פיטורי המנכ"ל דאז, קיצוץ תקציב וועדת החינוך והפיכת תנועת הנוער לארגון ילדים בקהילות במודל של NFTY. כעת, תנועת נוער ציונית רפורמית שורדת רק חלקית באנגליה וגרמניה ובצורה המתקרבת לתנועת נוער קלסית, באוסטרליה.

תנועת נוער לארגון נוער – משמעות היום והשלכות לעתיד.

משמעות הפיכת "צופי-תל"ם" מתנועה ציונית-רפורמית אוטונומית לארגון ילדים, "נוער-תלם" לא נידון באף מוסד. חלק מהנעשה היה במודע מבחינת ה-professionals. חלק מהדברים היו פועל יוצא מהמעשה. היו טענות כלפי תנועת הנוער באותה עת והוחלט לזרוק את התינוק עם מי האמבט.

צד ראשון: הצוות המוביל של תנועת הנוער פשוט פוטר. משמע – חוסלה המנהיגות אשר היוותה את הגרעין הקשה ב"שדה המגנטי החלופי" של תנועת הנוער. שנית, יזמו לשינויים בתקנון של תל"ם על מנת ליטול מתנועת הנוער אוטונומית אפשרות של פעילות אוטונומית במוסדות התנועה.

הוקמה "מכינה" בנפרד מארגון הנוער מנוהל על ידי professionals. אין ספק שחווית ה"מכינה" הייתה חוויה מעשירה למשתתפים בה. אך מבחינת בניית מחויבות תנועתית – התוצאות מדברות בעצמן. אחד מהמסרים השליליים הייתה בשימוש יתר של professionals. בפרט רבנים כדמויות הזדהות מעודפות. המסר הסמוי היה שעל מנת להיות מחויב – עליך ללכת בעקבותינו – תהיו professionals.

לדעתי, הניסיון להתייחס לשאלה על ידי מציאת רכז ארגון הנוער "מתאים" אינו יכול להצליח ללא התמודדות עם השאלה "ארגון – תנועה". הניסיון אינו יכול להצליח אלא על ידי שינוי מודע ובחירת הפרדיגמה של תנועת נוער לעומת ארגון ילדים. כעת, אחרי 20 שנה, אבדה המסורת של "תנועה" בנוער-תל"ם. אין שיתוף ברמת "על" בין גורם תנועתי (התנועה הקיבוצית דאז) וארגון (האיגוד העולמי) כפי שהיה לפני שנות דור. הפרדיגמה חזרה "לנורמטיבי" מבחינת כיצד עובדים עם נוער.

הניסיון להצמיח עתודה בארץ באמצעות ארגון ילדים לא צלח (אם יוצאי מן הכלל בודדים). הכישלון הוא הכישלון של תל"ם. בדבריו באספה הכללית, הכיר ראובן מרקו בקיום של בעיה. מאז, לא ידוע לי על קיום דיון לשם אבחון הכישלון. נבחר אדם מוכשר לרכז את נוער-תלם אך בחירתו על בסיס פרדיגמה של ארגון נוער מהווה ניסיון לרפא מצב על ידי מתן אקמול. רק ההנהלה יכולה להנחות על שינוי פרדיגמה – וזאת אחרי דיון במרחב התנועה.

אך אני מודה: אם כוונת תל"ם היא רק לשרת ולקדם קהילות במתכונתם של היום – אין לדברים שלי נחיצות או משמעות. האתגר הוא בתנועה של חבר קהילות מחויבות לקדם את הפרויקט הציוני-רפורמי בחברה הישראלית.

אני מעריך ששיקום ארגון נוער לתנועת נוער הוא תהליך של שלוש שנים. בהעדר שותף **תנועתי** חיצוני, האחריות לתהליך של מתן מנדט לכך לאלה הפועלים בנוער-תל"ם נופל עליכם, חברי ההנהלה. מדובר על מנדט לשינוי פרדיגמה. האפשרות קיימת – אך רק תוך הסקת לקחים מהעשורים אשר חלפו.

הכול מתחיל בשאלה שהרב מוטי רותם ואחרים העלו כבר ב-1982 ואף לפני. אודה, לא הסכמתי תמיד עם מוטי בשאלות טאקטיות מסוימות אך הוא הכיר בשאלה הפתוחה האמיתית. הצעתי אליכם: תאזרו כוח ותיזמו תהליכים בתוך תל"ם אשר מטרתם לבחון שאלות במכתב זה.

ואם הגעתם עד הלום – כל הכבוד.

בברכת הצלחה לכולנו ובתקווה.

מיכאל לבני

(העתק נשלח בנפרד גם לצוות תל"ם).

תשובתו של ראובן מרקו – 29.10.17

שלום רב ד"ר לבני,

1. מאשר את קבלת מכתבך והמאמרים המצורפים שנקראו בעיון.

2. התנועה פועלת על סמך חזון מוגדר היטב שהוא בבסיס התוכנית האסטרטגית 2020 שאומצה על ידי כמה וכמה הנהלות התנועה ונדון בפירוט בישיבות של האסיפה הכללית והוועד הארצי. מעבר לכך ישנה להנהלה מדיניות הנהלה לשנים 2016-2019 שהן שנות הפעילות של הנהלה זו. בכל שנה יש גם תוכנית עבודה ותקציב הנגזרים מכל אלה. בשנת 2018 הנהלת התנועה תקדיש את מיטב זמנה לפיתוח התוכנית האסטרטגית 2025.

3. מכאן, שאמירתך "כי במשך כל השנים האלה החליטה תל"ם לא להחליט" לוקה לכל הפחות בחוסר דיוק או אי-הכרה של כל העובדות. אני מוכרח להודות שלטעון כי המרכז הרפורמי לדת ומדינה ותנועת הנוער הן קורבנות הן אמירות חסרות בסיס כלשהו בתקופה של לפחות העשור האחרון. בשנת 2010 התנועה הוציאה כ-4.9 מיליון ₪ על המרכז וכ-1.65 מיליון ₪ על נוער וצעירים. בשנת 2016 התנועה הוציאה על המרכז כ-6.15 מיליון ₪ (עליה של כ-

25.5%) ועל נוער וצעירים כ-1.53 מיליון ₪ (ירידה של כ-7%). באופן יחסי הוצאנו יותר על נוער מאשר בעבר כי חלק משמעותי מן ההוצאה על נוער הוא בעניין מחנה חווי"ה והירידה במספר המשתתפים משתקפת כאן.

4. המרכז הרפורמי לדת ומדינה הוא אחד הכלים שבו אנו משתמשים אך בל יטעה אותך העובדה שהרבה פעמים שומעים עליו להניח מזה שהוא ואין בלתו. תל"ם אינה נקודת תורפה של המרכז, המרכז הוא חלק מתל"ם ולא אורגן נפרד. גם אנחנו מאבחנו חולשות מסויימות בהתגייסות של חברינו וחברותינו אבל אנו מבינים את הסיבות להבדלים המשמעותיים בינם לבין החרדים ואי אפשר להשוות כאן תפוחים לתפוזים. נכון להבין את החוזקות והחולשות לשנו ולנצל נכון את החוזקות.

5. הדבר נכון גם לגבי נוער תל"ם שהוא חלק אינטגרלי מן התנועה. בנוער אנו מזהים מקום שבו אפשר לעשו תיקון משמעותי. אבל, למרות שאתה חושב ששנה עברה ללא עשייה, נראה שגם אתה מציין שהייתה עשייה וגם אתה מציין, על פי תוכניתך, שייקח לכל הפחות שלוש שנים להגיע לתוצאות. את האשראי בזמן שאתה מבקש אנחנו, כהנהלה נבחרת של התנועה, מצפים לקבל. ציטטת אותי חלקית בלבד, אך בכל פעם שאני נושא דברים בפני החברות והחברים אני מקפיד להדגיש את משל המרתון והסבלנות והמאמץ הנדרשים בריצה למרחקים ארוכים.

6. נוער תל"ם פועל מזה שנים במודל שבין נצ"ר לבין NIFTY. המודל אינו קדוש אבל אין שום הוכחה שדווקא המודל של נצ"ר הוא מודל מתאים יותר לתנועת נוער. מעבר לכך, אין היום תנועות נוער שפועלות במסגרות אוטונומיות של ממש, כלומר מנהלות על ידי הנוער, מטעמים פשוטים של שינויים במסגרת ניהול עמותות. כמוך כמוני, אנו עדיין זוכרים את חוק האגודות העותמניות ואת וזיר המחוז (הוחלף על ידי קצין המחוז) שהיה מאשר אותן – כך גם יכולתי להיבחר בגיל 16 להיות מזכיר קהילת "נתן יה" – הדבר אינו אפשרי יותר ועלינו להתקדם בהתאם. אגב, אם תראה את NIFTY היום תמצא תנועה שונה לחלוטין ממה שאתה הכרת ומתאר – גם היא עברה שינוי בשני העשורים האחרונים. זה רצוי ומתחייב. ולגבי הנוער שלנו, שווה להיפגש עם הנוער באופן בלתי אמצעי ולהתרשם – יש לי הרגשה שאתה עשוי לשנות את דעתך, ובלבד שתגיע לשם בלב פתוח ונפש חפצה כי הם מאוד שונים ממה שראינו בשנות ה-70, ה-80 וה-90 של המאה הקודמת.

7. הערכתנו שונה מהערכתך בנושא התקשורת ובכל הכבוד ההנהלה סוברנית להחליט זאת וכיצד יש לטפל בנושא הפרסומי. אכן העלית את הנושא של כתב עת. למרות זאת, המלצות הצוות המקצועי, שאומצו על ידי ההנהלה הן שונות. דווקא בגלל שאנו פונים לאותו דור צעיר (שאגב כולל הרבה יותר גילאים ולא רק את נוער תל"ם) אנו חייבים לשקוד על שימוש באמצעי מדיה חדשים. ההשוואה למה שקורה אצל החרדים או המשיחיים אינה ממין העניין כי שוב מדובר בהשוואה של תפוחים לתפוזים.

8. ההנהלה והתנועה מפרסמת בכל שבוע מידע מהנעשה בתנועה והדיונים השונים מתקיימים בפורומים רחבים של ההנהלה, וועדות ההנהלה, הוועד הארצי והאסיפה הכללית. בגודלה של התנועה היום כבר לא מעשי לקיים בכל דבר דיון עם כל חבר מן השורה, חשוב או חשובה ככל שתהיה. נשים ואנשים נשלחים מטעם קהילותיהם להשתתף בפורומים האלה וקריאות בנושאים אלו יצאו ויוצאים פעם אחר פעם.

9. אינך מכיר כלל את העובדות הקשורות בהקמת העמותה של המכינה "מכמנים" ואין לי מושג כיצד אתה מגיע למסקנות נחרצות בקשר אליה. הנושא לא חסר בעיות אבל ההתמודדות אינה בהטחת מילים שאין להן בסיס במציאות.

10. היציאה, הבוטה ארשה לעצמי לומר, כנגד אנשי ונשות מקצוע של התנועה היא לכל הפחות אינה במקומה. במובן הזה, שליחת מכתבך אליהם בלי שידעת אותי על כך מראש גם היא מאכזבת. לא היה ראוי שאלמד על כך מהם. הצוות המקצועי שלנו, הן בתנועה והן במכינה הן עמוד השדרה של הפעילות התנועתית והן שאפשרו לנו להגיע לגודלה

הנוכחי. לאחר דיונים משמעותיים וחשובים בתנועה שורטטו הקווים להפעלת תנועה בסדר הגודל הזה. הדברים אינם מתחילים או נגמרים בשאלה של מורי ורבי הרב מרדכי רותם, איתו הנחיתי תפילות בקהילת "נתן יה" מגיל 13 כשהוא עדיין היה סטודנט באוניברסיטה. השאלות הן שאלות שאנו שואלים היום מתוך הסתכלות לעתיד.

סוף דבר, אכן לא כתבתי אלפי מילים, זו לא אומנותי. אבל, ביחד עם הנהלה מוכשרת מאוד וצוות מקצועי מצויין, אנו פועלים ללא לאות על מנת לשפר את התהליכים התנועתיים. כולנו רוצים יותר אבל, אנחנו במרוץ מרתון, 42 קילומטרים ו-195 מטרים, בסה"כ בתחילת המרוץ, אולי מתחילים את הקילומטר השלישי. הגדרתי את יעדי התנועה בתמצות – צמ"ה – "צמיחה", "מימון" ו"הכרה" – אנו נמשיך לפעול על מנת לקדם את היעדים האלה והאסטרטגיה התנועתית הכוללת. אני מקווה שתמצא בנו שותפים ראויים לדרך.

ראובן מרקו

יו"ר התנועה הרפורמית – יהדות מתקדמת בישראל

Reuven Marko

Chairperson – Israel Reform Movement (IMPJ)

טל' נייד ישראל: 052-325-8840 Cell Israel: טל' נייד ארה"ב: 1-914-294-3992 Cell USA:

פקס: 09-861-4307 02-6203446 Fax:

www.reform.org.il chairperson@reform.org.il בפיסבוק

התייחסות מיכאל לבני – 2.11.17

2 בנובמבר 2017
י"ג בחשוון תשע"ז

לראובן מרקו, שלום רב.

קראתי בעניין רב את הערותיך למכתבי הפתוח אליך ולהנהלה מ-29.10. השבת כמעט באותו יום והשקעתך המיידיית בהחלט ראויה להערכה. בהעדר אפיקי תקשורת בתוך התנועה, אולי ההתכתבות בינינו יכולה להוות תרומה כלשהי למצב זה. בחרתי להתייחס לדבריך, נקודה, נקודה, בגוף המכתב שלך. כמובן, אני רואה בהתכתבות שלנו המשך המכתב הפתוח שלי.

שלום רב ד"ר לבני,

1. מאשר את קבלת מכתבך והמאמרים המצורפים שנקראו בעיון.

2. התנועה פועלת על סמך חזון מוגדר היטב שהוא בבסיס התוכנית האסטרטגית 2020 שאומצה על ידי כמה וכמה הנהלות התנועה ונדון בפירוט בישיבות של האסיפה הכללית והוועד הארצי. מעבר לכך ישנה להנהלה מדיניות הנהלה לשנים 2016-2019 שהן שנות הפעילות של הנהלה זו. בכל שנה יש גם תוכנית עבודה ותקציב הנגזרים מכל אלה. בשנת 2018 הנהלת התנועה תקדיש את מיטב זמנה לפיתוח התוכנית האסטרטגית 2025.

"חזון מוגדר היטב" אינו מופיע בדף הבית של התנועה (www.reform.org.il) וגם לא "במי אנחנו". בגוגל, עולה רק חזון קרן כבוד. באשר לתכנית האסטרטגית, אולי רצוי שיהיה ביקור חוזר אליה.

3. מכאן, שאמירתך "כי במשך כל השנים האלה החליטה תל"ם לא להחליט" לוקה לכל הפחות בחוסר דיוק או אי-הכרה של כל העובדות. אני מוכרח להודות שלטעון כי המרכז הרפורמי לדת ומדינה ותנועת הנוער הן קורבנות הן אמירות חסרות בסיס כלשהו בתקופה של לפחות העשור האחרון. בשנת 2010 התנועה הוציאה כ-4.9 מיליון ₪ על המרכז וכ-1.65 מיליון ₪ על נוער וצעירים. בשנת 2016 התנועה הוציאה על המרכז כ-6.15 מיליון ₪ (עליה של כ-25.5%) ועל נוער וצעירים כ-1.53 מיליון ₪ (ירידה של כ-7%). באופן יחסי הוצאנו יותר על נוער מאשר בעבר כי חלק משמעותי מן ההוצאה על נוער הוא בעניין מחנה חווי"ה והירידה במספר המשתתפים משתקפת כאן.

לא התייחסתי כלל להיבט התקציבי. (אם כי היה מעניין לדעת מה גרם לירידה במספר המשתתפים במחנה חווי"ה). בהקשר למרכז לדת ומדינה, ההערות שלי היו קשורות ליכולתו של המרכז לגייס מסה קריטית לפעילות ברחוב במוסדות מקומיים וארציים – לעשות רעש ברחוב, בתקשורת ובמוסדות.

לגבי הנוער, הרחבתי את הדיבור ונימקתי. העליתי היבטים מעוגנים בפסיכולוגיה חברתית ודינמיקה קבוצתית. השוויתי והשתדלתי להבחין בין הפרדיגמה של ניהול ארגון ילדים (עד גיל 18) ותנועת נוער אוטונומית עד גילאי אמצע שנות ה-20. פרדיגמה: הנחות יסוד, מודעות ו/או בלתי מודעות שעל פיהם מגבשים "דגם" של פעולה ועל פיהם מתכננים ופועלים לשם קידום מטרה.

דברתי על תנועת נוער כקהילה לכשעצמה בתוך התנועה כפי שהיה עד 1996. במידה וההנהלה או וועדת החינוך מתעניינות – אשמח להציג את ההשוואה בין תנועת נוער וארגון ילדים במצגת ולהשתתף בשיחה בנדון.

ואולי הייתי נדיב מדי באומרי כי: "במשך כל השנים האלה החליטה תל"ם לא להחליט". בפועל, תל"ם החליטה פעמיים.

בפעם הראשונה, ב-1996, החליטה התנועה לפרק את תנועת הנוער ולהחליף אותה בארגון ילדים – עד גיל 18. בפעם השנייה, ב-2006, הוחלט לאמץ את המיתוג "זרם יהודי דתי" – מעין חזרה לרפורמה הקלסית. (להלן).

4. המרכז הרפורמי לדת ומדינה הוא אחד הכלים שבו אנו משתמשים אך בל יטעה אותך העובדה שהרבה פעמים שומעים עליו להניח מזה שהוא ואין בלתי. תל"ם אינה נקודת תורפה של המרכז, המרכז הוא חלק מתל"ם ולא אורגן נפרד. גם אנחנו מאבחנים חולשות מסוימות בהתגייסות של חברינו וחברותינו אבל אנו מבינים את הסיבות להבדלים המשמעותיים בינם לבין החרדים ואי אפשר להשוות כאן תפוחים לתפוזים. נכון להבין את החוזקות והחולשות לשנו ולנצל נכון את החוזקות.

גם אתה מודע ל"חולשות מסוימות בהתגייסות חברינו" (לשון עדינה). מהן בכלל "החוזקות" שאתה מזכיר? לדידי, נקודת התורפה מוסברת בעצם הגדרת תל"ם את עצמה בתהליך המיתוג בשנת 2006. "התנועה ליהדות מתקדמת היא זרם יהודי דתי המציע זהות יהודית עכשווית למבקשים לחיות מחדש את היהודי שבהם, תוך שמירה על אורח חיים חופשי".

אין כאן שום אזכור או רמז למשימות מעבר לסיפוק צרכים אישיים. המיתוג פונה לפרט וצרכיו. הוא אינו רומז על אופק תנועתי. כולו – שירות לפרט. עלתה בקשה לדון בתוספת קלה - "זרם יהודי-ציוני דתי". כך היה נפתח פתח למודעות כי קיים אופק נוסף. לא הייתה נכונות אפילו להעלות את הדבר לדיון. נאמר: "זה יפריע לשיווק". בפועל, ניתן אישור למציאות של "רפורמה קלסית". אז מדוע יחשבו חברי הקהילות שעליהם לשקול השתתפות אישית בפעילות פוליטית למען התכנית הרעיונית של התנועה? למרבה הצער, המרכז הוא אכן "אורגן נפרד" ולא חלק "אורגני" של מערכת הקהילות.

אתה מציין שיש "הבדלים משמעותיים" בינו והחרדים ואי-אפשר להשוות "תפוזים ותפוחים". אך הדבר אינו לגמרי נכון. החרדים טוענים כי הם זרם דתי יחיד ואותנטי ביהדות. המיתוג שלנו מעמיד אותנו על אותו

מישור –זרם דתי בלבד. כך תל"ם מצטיירת כ"מרד בקדושי ישראל". אך החרדים כלל אינם ציונים. הם אינם מכירים בציונות כתנועה אשר באה להבטיח המשך קיום יוצר ל"ציביליזציה יהודית" (מרדכי קפלן) במרכז הלאומי ההיסטורי שלו. בפרט, החרדים אינם מכירים בציונות התרבותית והשלכותיה. לכאורה, מקומנו היא כתנועה בתוך הרעיון של הציונות התרבותית. אין לכך ביטוי במיתוג או באתר התנועה. ברחנו מהדבר המהותי ביותר שהיה אמור להבדיל אותנו מהחרדים בעיני המרחב הציבורי בישראל.

אך, בכל זאת, יש תקפות לאמירתך כי אין אפשרות להשוות בין "תפוחים ותפוזים" וזאת מכיוון אחר לגמרי. מבחינה פוליטית, החרדים מתגייסים ברחוב ובכנסת על סמך ציות, לפעמים עיוור, לפסיקות הרבנים שלהם. כאנשים ליברליים וחופשיים עלינו לשכנע את עצמנו ואחרים על ידי שכנוע רציונלי. הבסיס האיתן יכול להיות רק מחויבות מודע למשימה ציונית כחלק (ולו חלק קטן) של חיינו כחברי קהילה בתל"ם. חלק קטן זה הוא הנותן משמעות להיותנו תנועה (לא רק זרם) יהודית דתית-ציונית בארצנו. ואנחנו מכירים בכך כי "יש יותר מדרך אחת להיות יהודי" במילוי המשימה הציונית תרבותית. זהו היסוד לאמונתנו בפלורליזם. אך בתוך הפלורליזם הזה, עלינו להגדיר, בהגות ובמעש, מי אנחנו. תפקיד ההנהלה לקדם תהליך כזה. שני כלים הנחוצים לכך – צוותי חשיבה ותנועת נוער אוטונומית (להבדיל ארגון ילדים עד גיל 18) ובה העצמה ועידוד לחשיבה עצמאית

5. הדבר נכון גם לגבי נוער תל"ם שהוא חלק אינטגרלי מן התנועה. בנוער אנו מזהים מקום שבו אפשר לעשו תיקון משמעותי. אבל, למרות שאתה חושב ששנה עברה ללא עשייה, נראה שגם אתה מציין שהייתה עשייה וגם אתה מציין, על פי תוכניתך, שייקח לכל הפחות שלוש שנים להגיע לתוצאות. את האשראי בזמן שאתה מבקש אנחנו, כהנהלה נבחרת של התנועה, מצפים לקבל. ציטטת אותי חלקית בלבד, אך בכל פעם שאני נושא דברים בפני החברות והחברים אני מקפיד להדגיש את משל המרתון והסבלנות והמאמץ הנדרשים בריצה למרחקים ארוכים.

לא ברור איזה "תיקון משמעותי" אתה מציע בנוער. בהמשך לסעיף הקודם, התיקון הדרוש הוא שינוי פרדיגמה – מארגון נוער של ילדים לתנועת נוער אוטונומי כשדה דינמי רציף, משנות התבגרות ועד שנות העשרים. ודוק: באופן תיאורטי, לגמרי אפשרי שתהיה תנועה בתוך ארגון. מתוך ידיעה אישית, יכול אני להעיד שזה היה הרעיון המקורי בהקמת ARZA בתוך ה-UAHC (דאז) ב-1977. זה היה גם הרעיון של צופי-תלם כקהילה אוטונומית בתוך תל"ם.

כאשר אני כתבתי שנחוצות שלוש שנים התכוונתי לשדרוג של ארגון נוער לתנועת נוער. בעבר, כפי שהסברתי במכתבי, היה גיבוי לכך מצד התנועה הקיבוצית, באמצעים חומרים ובהון אנושי. מאז 1986 – הדבר תלוי בהנהלת תל"ם. בינתיים, ה-1.65 מיליון ש"ח המושקע בנוער וצעירים מושקע על פי פרדיגמה לא נכונה (פרדיגמה של ארגון ילדים ולא תנועת נוער). אין היום לצוות המקצועי מנדט ליזום שינוי בפרדיגמה גם אם אולי יש בו יכולת לעשות כן.

יעדו של המרתון שאתה מזכיר אינו ברור.

6. נוער תל"ם פועל מזה שנים במודל שבין נצ"ר לבין NIFTY. המודל אינו קדוש אבל אין שום הוכחה שדווקא המודל של נצ"ר הוא מודל מתאים יותר לתנועת נוער. מעבר לכך, אין היום תנועות נוער שפועלות במסגרות אוטונומיות של ממש, כלומר מנהלות על ידי הנוער, מטעמים פשוטים של שינויים במסגרת ניהול עמותות. כמון כמוני, אנו עדיין זוכרים את חוק האגודות העותמניות ואת ווזיר המחוז (הוחלף על ידי קצין המחוז) שהיה מאשר אותן – כך גם יכולתי להיבחר בגיל 16 להיות מזכיר קהילת "נתן יה" – הדבר אינו אפשרי יותר ועלינו להתקדם בהתאם. אגב, אם תראה את NIFTY היום תמצא תנועה שונה לחלוטין ממה שאתה הכרת ומתאר – גם היא עברה שינוי בשני העשורים האחרונים. זה רצוי ומתחייב. ולגבי הנוער שלנו, שווה להיפגש עם הנוער באופן בלתי אמצעי ולהתרשם – יש לי הרגשה שאתה עשוי לשנות את דעתך, ובלבד שתגיע לשם בלב פתוח ונפש חפצה כי הם מאוד שונים ממה שראינו בשנות ה-70, ה-80 וה-90 של המאה הקודמת.

אכן, הפעילות של נוער תל"ם ("בין נצ"ר ובין NFTY") אינו בשר ואינו חלב. כך לא ניתן לחנך. גם ציינתי כי בנצ"ר חלו תהליכים שליליים ושרק באוסטרליה נשאר גרעין תנועתי. (הייתי לאחרונה באוסטרליה). לדידי, הצוות המקצועי של ה-WUPJ עושה אותן הטעויות שנעשו בהנהלת תל"ם אך זה חורג מהדיון שלנו כאן. בכל זאת, היות ויש לי קשר חינוכי בלתי אמצעי בלונדון עם השנ"צים מאוסטרליה, יכול אני להעיד כי על סמך מגע עם נוער-תל"ם, הם די ערים להבדל ביניהם כתנועת נוער ונוער-תל"ם כארגון ילדים. זאת מבלי שקבלו הסבר מקצועי מלומד ממני תחילה בנדון.

לא ברור לי מהם "השיפורים" ב-NFTY. הצוות המקצועי שמה, באופן עקבי, מונע השתלבות ב"שנת נצ"ר" כי אין הם שולטים בתכנית. תיארתי את ההתנגדות לפרדיגמה של תנועת הנוער במכתבי הקודם. כעת זה מונע הקמת תנועת נוער ציונית-רפורמית בינלאומית – לרעת התנועה הרפורמית כולה - הן בחו"ל והן בארץ.

שאלות כוח ושליטה היו המניעים האמיתיים מדוע הצוות המקצועי של תל"ם דאז כפה על הנהלה סבילה לפרק את צופי תל"ם. (עלי לציין כי תנועת-נוער כקהילה אוטונומית, בעלת זכויות פוליטיות משפטיות במסגרת העמותה, הייתה באופן מיוחד לצנינים בעיני יו"ר התנועה דאז. הוא אמר לי זאת בשיחה מאד קשה שהתקיימה בינינו בהיותי מיעוט של אחד כחבר הנהלה באותן השנים, 1994-1996).

הסוגיה המשפטית שאתה מעלה אינה רלוונטית לסוגיה שלנו. לא הייתה לכך שום השפעה על הפעילות של תנועת הנוער דאז כאשר אני רכזתי אותה. הלא באותה תקופה המנהיגות הייתה של בגירים, רובם בוגרי ארגון הנוער של שנות ה-70 (אז תל"ם נוער).

לבסוף, בהקשר לסעיף מרכזי זה, אתה כותב: "שווה להיפגש עם הנוער באופן בלתי אמצעי ולהתרשם". אמירה נכונה מאד. הוזמנתי בקיץ להעביר פעולה לשכבה הבוגרת של נוער-תל"ם במחנה חוויה. היו לי גם קודם מגעים עם יחידים בלונדון וגם אחרים. במפגש זה הרגשתי – נוער יקר, נוער זהב. אך בהעדר המשך בתוך "שדה" שלהם, מודרכים על ידי שכבה של בגירים בשנות העשרים, הם הולכים לאיבוד. חל עליהם הגורל שמרטין בובר תיאר לפני 100 שנה. צירפתי את קטעי המאמר למכתבי – רצוי לקרוא שנית. ללא שדה דינמי אוטונומי תומך נוער זה נבלע לתוך הנורמות של החברה הקיימת. און הנעורים שוב מתבזבז ומתפזר. ההפסד כולו של תל"ם בעתיד.

כמובן, ההשפעות הסביבתיות משתנות ומשפיעות על כולנו – בוודאי על הנוער. אך טבע האדם אינו משתנה על כן, מילותיו של בובר על ההשפעה המנטרלת של הסביבה על נוער תופסות גם היום. אך מעבר לבובר, גם סיפורי התנ"ך במורשת שלנו חיים עבורנו כי טבע האדם אינו משתנה במהירות. כאשר אתה מדבר על שינויים אצל הנוער – זה כן נכון וגם לא נכון – תלוי בהקשר.

הנוער גם אינו מקבל כלים בשנות כיתה י' ועד י"ב לפעילות בהמשך – על אף שהמוטיבציה לכך שקיימת לפחות בתוך המנהיגות הפנימית שלהם. והצוות שלהם, כעת, הוא צוות טוב מאד. אך המנדט של נדב שחמון, שליח לנצר אוסטרליה לשעבר, הוא על פי פרדיגמה של ארגון נוער. קביעת הפרדיגמה עבורה משלמים משכורת לצוות נקבעת בהנהלה – במודע או שלא במודע.

כבר חצי שנה אני שוקל האם עלי להעמיד את נושא הנוער לדיון מזווית ראייתי – ואני מדגיש, ראייתי הרעיונית ומקצועית גם יחד. **המפגש שלי עם הנוער בחוויה היה הכריע. הבנתי כי אסור לי להמשיך מבלי ניסיון לעורר דיון.** הלא, צוותי חשיבה – אין. תקשורת אינטראקטיבית בתוך התנועה – אין. האם זה בכלל במסך הרדאר של ההנהלה? כפי שכתבתי במכתבי, פעילות ההנהלה הלא שקופה מחנכת לאדישות ואפתיה. ציינתי בפתיחת מכתבי שחברי ההנהלה ראויים להערכה שהתנדבו להשקיע את זמנם בתל"ם. אך כעת לא נראית אופק **תנועתי** לפעילות. ואם סבורים שבכל זאת יש, העדר נראות קובעת.

7. הערכתנו שונה מהערכתך בנושא התקשורת ובכל הכבוד ההנהלה סוברנית להחליט זאת וכיצד יש לטפל בנושא הפרסומי. אכן העלית את הנושא של כתב עת. למרות זאת, המלצות הצוות המקצועי, שאומצו על ידי ההנהלה הן שונות. דווקא בגלל שאנו פונים לאותו דור צעיר (שאגב כולל הרבה יותר גילאים ולא רק את נוער

תל"ם) אנו חייבים לשקוד על שימוש באמצעי מדיה חדשים. ההשוואה למה שקורה אצל החרדים או המשיחיים אינה ממין העניין כי שוב מדובר בהשוואה של תפוחים לתפוזים.

אתה צודק שדעותינו בעניין זה שונות.

בעיקרון, אתה טועה באמירה ש"ההנהלה היא סוברנית". ההנהלה היא גוף מבצע. היא כפופה (גם על פי חוק העמותות) לוועד הארצי והאספה הכללית. אך אני מודה, אין כל מוטיבציה, לכלל חברי הקהילות, לבחון באופן פעיל את הנעשה והלא נעשה בגוף המבצע – ההנהלה. בתנועה (להבדיל ארגון) זאת בעיה מהותית. "שקט תעשייתי" – יש. תנועה – אין.

באשר להמלצות של "הצוות המקצועי" – לא תמיד ברור מה משמעות של "צוות מקצועי" בהקשר זה. לא ברור מה הסמכויות של הצוות בפועל. בעבר היו הנהלות שהיו פשוט "חותמת" לצוות מקצועי.

אין לי כל התנגדות משימוש באמצעי מדיה חדשים. הבעיה היא שלבניית **תנועה** נחוצים אמצעים אחרים נוספים – כגון צוותי חשיבה, כתבי עת, מקוונים וכתובים. באשר לתנועת הנוער אמיתית – היא בעצמה צריכה להתמודד עם השאלה מה מתאים במסגרת סך הכול של התקציב שההנהלה מאשרת לה. נקודה הקרדינלית היא שהגרעין התנועתי הוא תמיד המיעוט אך אותו צריך לטפח למען חיוניות התנועה – היום ולעתיד.

בנושא השוואה בינינו והחרדים ראה התייחסותי בסעיף 4 לעיל.

8. ההנהלה והתנועה מפרסמת בכל שבוע מידע מהנעשה בתנועה והדיונים השונים מתקיימים בפורומים רחבים של ההנהלה, וועדות ההנהלה, הוועד הארצי והאסיפה הכללית. בגודלה של התנועה היום כבר לא מעשי לקיים בכל דבר דיון עם כל חבר מן השורה, חשוב או חשובה ככל שתהיה. נשים ואנשים נשלחים מטעם קהילותיהם להשתתף בפורומים האלה וקריאות בנושאים אלו יצאו ויוצאים פעם אחר פעם.

גם אני מקבל את ההודעות השבועיות. כבודם במקומם. ידיעות מאד כלליות – רובם "מטעם". מידע זה אינו, מטבעו, יכול להעלות דיון מהסוג שאמור להתקיים בצוות חשיבה על סמך ניירות עמדה כתובות מזוויות ראייה שונות. אין במידע השבועי שום אלמנט אינטראקטיבי של דיון וחילופי דעות מבחינת הנעשה (או לא נעשה) בתל"ם. אינך מתייחס לאחריות התנועה ליידע את חברי השורה לגבי המתרחש במוסדות – ולו כאקט חינוכי.

9. אינך מכיר כלל את העובדות הקשורות בהקמת העמותה של המכינה "מכמים" ואין לי מושג כיצד אתה מגיע למסקנות נחרצות בקשר אליה. הנושא לא חסר בעיות אבל ההתמודדות אינה בהטחת מילים שאין להן בסיס במציאות.

אני ציינתי כי המכינה הייתה צריכה להיות (אם בכלל) חלק אינטגרלי של השדה האוטונומי של תנועת הנוער. לא התייחסת לטענות העקרוניות שלי בנושא. המכינה קמה בפרדיגמה של ארגון נוער מנוהל על ידי צוות מקצועי אשר תל"ם בוחר – לא צוות בגיר של תנועת הנוער אשר דואג לרציפות של תהליך תנועתי. המכינה קמה על רקע של פירוק תנועת הנוער ופירוק של תהליך חינוכי תנועתי. כתבתי במפורש – כל משתתפי המכינה זכו מבחינת החוויה האישית. התנועה לא זכתה.

10. היציאה, הבוטה ארשה לעצמי לומר, כנגד אנשי ונשות מקצוע של התנועה היא לכל הפחות אינה במקומה. במובן הזה, שליחת מכתבך אליהם בלי שידעת אותי על כך מראש גם היא מאכזבת. לא היה ראוי שאלמד על כך מהם. הצוות המקצועי שלנו, הן בתנועה והן במכינה הן עמוד השדרה של הפעילות התנועתית והן שאפשרו לנו להגיע לגודלה הנוכחי. לאחר דיונים משמעותיים וחשובים בתנועה שורטטו הקווים להפעלת

תנועה בסדר הגודל הזה. הדברים אינם מתחילים או נגמרים בשאלה של מורי ורבי הרב מרדכי רותם, איתו הנחיתי תפילות בקהילת "נתן יה" מגיל 13 כשהוא עדיין היה סטודנט באוניברסיטה. השאלות הן שאלות שאנו שואלים היום מתוך הסתכלות לעתיד.

בסעיף זה, אני מודה, הפתעת אותי ואולי אפילו הדהמת אותי. כתבת: "היציאה, הבוטה ארשה לעצמי לומר, כנגד אנשי ונשות מקצוע..." קראתי בשנית את אשר כתבתי. כנראה עשית דרש משלך על הפשט שלי. לא התייחסתי במכתבי לשאלה העקרונית של צוות מקצועי – professionals. כן התייחסתי בהקשרים ספציפיים מאד – לשבט ולחסד. ציינתי כי הצוות המקצועי של המרכז לדת ומדינה עושה עבודה מעל ומעבר בהתחשב שאין מאחוריו גייסות במרחב התנועה (טענה שאתה חלקית קבלת). גם ציינתי לטובה את הצוות של נוער תל"ם. ציינתי לשבט התפקיד המכריע של צוות מקצועי דאז בדרך הפעולה הכוחנית שנקטו בתל"ם בכלל וכלפי תנועת הנוער בפרט.

אך עלי להבהיר - ידוע לי היטב ששום ארגון או תנועה מעבר לגודל מסוים אינם מסוגלים לתפקד בלי אנשים שעובדים בשכר. המונח הבעייתי הוא "צוות מקצועי". איזה מקצוע ואיזה פרדיגמות עומדות מאחורי המקצוע? האם העובד "המקצועי" כלל ער כי שאלה זו קיימת? האם ההנהלה מודעת כי יש כאן שאלה?

בנוסף, בתנועה, התקווה היא שאותם אנשים אשר עובדים בשכר גם מאמינים ומזדהים אישית עם המטרות שהם אמורים לקדם. אינני מכיר את כל אנשי צוות בתל"ם, אך אני מכיר רבים שנופלים לקטגוריה החיובית ברמה אישית. אך אם (במקרה של תקשורת ונוער-צעירים) הם פועלים על פי פרדיגמות לא נכונות – אז יש בעיה. ואם אין אפשרות אמיתית בתל"ם לצוותי חשיבה ותקשורת אינטראקטיבית לדון בפרדיגמות – יש בעיה.

בפועל הצוות המקצועי (כולל הרבני) הוא מפעיל את התנועה – כחברי תנועה ולא רק כעובדים בה במשכורת. על כן, ההערה שלך שעלי היה ליידע אותך שאני מפיץ מכתב פתוח להנהלה היא בלתי קבילה בעליל. איני שותף למודל הירארכי, לחשיבה הירארכית מסוג זה ולא אכפיף את עצמי לחשיבה מסוג זה. ובמקרה של תנועת נוער – אם צוות מקצועי מספק בעיקר דמויות הזדהות "מקצועיות" מסוג מסוים, (למשל רבנים) אז קיימת בעיה שהם עובדים על פרדיגמה של ארגון ולא של תנועה. ואני חוזר על מה שכתבתי ושוב אומר – המסר הסמוי (לא בהכרח במודע) הוא כי רק כ"מקצועי", עובד התנועה או עובד בקהילה, ניתן לבטא מחויבות לרעיון התנועה זו מסר בעייתי. The medium is the message. מסר זה מיתר אנשי שורה מפעילות גם אם זאת לא הכוונה המודעת.

לגבי "הסתכלות לעתיד" – הכתוב כאן ובמכתבי מ-29.10 נכתב ב"הסתכלות לעתיד".

סוף דבר, אכן לא כתבתי אלפי מילים, זו לא אומנותי. אבל, ביחד עם הנהלה מוכשרת מאוד וצוות מקצועי מצויין, אנו פועלים ללא לאות על מנת לשפר את התהליכים התנועתיים. כולנו רוצים יותר אבל, אנחנו במרוץ מרתון, 42 קילומטרים ו-195 מטרים, בסה"כ בתחילת המרוץ, אולי מתחילים את הקילומטר השלישי. הגדרתי את יעדי התנועה בתמצות – צמ"ה – "צמיחה", "מימון" ו"הכרה" – אנו נמשיך לפעול על מנת לקדם את היעדים האלה והאסטרטגיה התנועתית הכוללת. אני מקווה שתמצא בנו שותפים ראויים לדרך.

צמיחה, מימון והכרה הם משימות ארגוניות ראויות ונחוצות. בהחלט. אך הן אינן משימות תנועתיות במובן של השפעה על החברה הישראלית עצמה. כאן מדובר על חינוך, תקשורת ופוליטיקה ופעילות פוליטית של החברים. אינני מעמיד זה מול זה. אני מדבר על הנוסף התנועתי החסר. זו שאלה שגם מוטי רותם ולא רק מוטי העלה. (אוכל לשלוח עוד מאמרים בנדון). מדובר בתכנית פעולה (גם מתוקצבת) אשר מבטאת חזון ומטביע חותם מעבר לד' אמות של תל"ם.

בהצלחה לכולנו

ד"ר מיכאל לבני

תשובתו של ראובן מרקו – 3.11.17

שלום מיכאל,

1. "העדר אפיקי תקשורת בתוך התנועה" הוא טיעון מופרך מעיקרו כאשר מכתבך נשלח לעשרות מכותבים.
2. לצערי איני יכול להתייחס לכול נקודה ונקודה שלך. זה דיון שהוא אולי מעניין אקדמית ו/או מחקרית אך אינו מקדם, לטעמי, את התנועה שלנו. כידוע לך, בחירתי כיו"ר התנועה הייתה במטרה לקדם אותה ולכך אני מחוייב. בציטוט מפרקי אבות, פרק א משנה יז "שמעון בנו אומר... לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה. וכל המרבה בדברים מביא חטא".
3. אי-התייחסות להיבטים תקציביים מובילה במהירות לחוסר יכולת ביצוע ולכול הפחות לחוסר יעילות ואפקטיביות. הנחות יסוד שאינן מבוססות על כך הן מעניינות, אולי, אך בלתי תכליתיות.
4. זכותך המלאה לחשוב כי ההגדרה "זרם יהודי-דתי" היא נקודת תורפה – אחרים סוברים אחרת וטעמים עמם. בהשוואה של מקום התנועה היום, בשנת 2017 לעומת 2006 הזינוק במעמד התנועה במדינת ישראל הוא ברור מאוד. לכן גם טענתך "שקט תעשייתי – יש. תנועה – אין." אין לה על מה לסמוך. זה שהדיון אינו מתקיים בצעקות והעלבות אינו אומר שדיון נוקב אינו מתקיים. תפיסת היסוד של התנועה (ראה גם באתר התנועה) היא תפיסה ציונית, כל עשייתה כזו, כל מאבקה כזה.
5. טענתך כי "המרכז הוא אכן אורגן נפרד ולא חלק אורגני מן התנועה" אינה נכונה ואין לי מה להוסיף על כך.
6. אם באמירה "תנועת נוער אוטונומית" אתה מתכוון שהנוער יארגן וינהל בעצמו את התקציב שהתנועה מעמידה או יוכל להעמיד למשל מטרות שאינן מטרות התנועה – הדבר פשוט לא יקרה. זה אינו עומד אפילו בדרישה בסיסית ביותר של ניהול תקין. מעבר לכך, בתוך התנועה, הארגון מתנהל ככל האפשר בעצמו, כולל החלטות על חיבור לתנועת "הנוער העובד והלומד" שהועבר כהמלצה להנהלת התנועה לאחר דיון ארוך וממצה בשכב"ג. הנהלת התנועה אימצה את ההמלצה הזו והתוכנית הניסיונית יצאה לדרך לפני כשנה וחצי.
7. צוותי החשיבה של התנועה עובדים בכל העת והמימוש שלהם הוא על ידי וועדות הנהלה ולפי הצורך ועדות של האסיפה הכללית/הוועד הארצי. בכל פעם יוצאים קולות קוראים לוועדות אלה המופצים לחברי התנועה (שים לב שחברי התנועה, על פי התקנון, הם הקהילות). הטענה כי הנהלת התנועה אינה מקדמת את תהליכי החשיבה אין להם אחיזה כלשהי במציאות. יש תוכנית אסטרטגית בתוקף והיא לא תשתנה כעלה נידף ברוח. בשנת 2018 הנהלת התנועה תעבוד על התוכנית האסטרטגית 2025. זה תפקידה ולשם כך נבחרה. התהליך הוכיח את עצמו ובכוונת הנהלה להמשיך בכך כפי שהוסמכה לכך על ידי האסיפה הכללית והוועד הארצי פעם אחר פעם.
8. ידוע לי כי נפגשת עם בני הנוער אך המפגש איתם, לטעמי, אינו מיועד כדי להרצות להם מה אנחנו חושבים שצריך לעשות אלא כדי לשמוע מה הם צריכים מאיתנו על מנת להצליח. אפילו יותר מכך, לשמוע מהם מה הם חושבים שילדיהם העתידיים יצטרכו בעולם שהם יגדלו בו. זה בהחלט בסדר לנסות לעורר דיון רק מצער אותי שאינך מוכן להכיר בעובדה פשוטה אחת, הדיון חי וקיים, אך מכריע לעיתים אחרת מדעתך. חשוב לדעת גם לקבל את זאת.
9. לגבי התנהלות העמותה נראה שאינך מכיר היטב את דרך ניהול עמותה כמו שלנו, התקנון שלה, והוראות רשם העמותות בנושא. הנהלת התנועה אינה גוף מבצע – הגוף המבצע הוא מנכ"ל התנועה והכפופים לו. אינך מכיר את החומר היטב גם בנושא המכינה. לכן ההצעות, אפילו אם הן טובות, לא בהכרח ישימות הן. לדון על דברים (שהם לא תמיד עובדות אלא השארות, רצונות, תהיות וכו') בתיאוריה מתאים, כאמור, לאקדמיה ולמחקר אבל לא לתנועה חיה ונושמת.
10. איני חוזר בי מאשר כתבתי בנוגע להתייחסות שלך בנושא הצוות המקצועי ואף חזרת על כך במכתבך זה. טענות כלליות על "פעילות כוחנית" של הצוות המקצועי וטענות או התייחסות מזלזלת במשתמע כאילו הרבנים אינם אנשי ונושאות מקצוע, או כי המקצוע שלהם אינו מקצוע, הוא מקומם ואין להם מקום אצלנו גם כאשר יש חילוקי דעות. לא אוכל להרשות סביבת עבודה שבה העובדים והעובדות שלנו יהיו נתונים לסוג כזה של שיח.
11. סוג שיח זה ניכר גם בתשובתך אלי בנוגע להתרעמות שלי על פנייתך לצוות המקצועי. ראשית, המערכת התנועתית היא מערכת היררכית, בין אם אתה מסכים לכך ובין אם לאו. המבנה הזה הוא מבנה מוסכם ואושר במוסדות התנועה השונים ולכן לא ראוי להתעלם מכך או לזלזל במבנה הזה רק משום שהחלטת, על דעת עצמך, כי

אינך מוכן להיות כפוף לו – זה פשוט חלק מן העניין של להיות בחברות בתנועה דרך קהילתך המייצגת אותך. שנית, ההתרעמות שלי הייתה על כך ששלחת מכתב פתוח להנהלה ואחר כך, במכתב נפרד, שלחת את אותו מכתב גם לחברי הצוות המקצועי בלא ליידע אותי. השיטה הזו היא שיטה בלתי ראויה והייתי מצפה להתנצלות ולא ניסיון להיתלות בתלי תילים של מילים. לא ביקשתי שלא תשלח להם אלא מינימום של הגינות בין בני אדם ובמיוחד כלפי מתנדב המשקיע מזמנו, מרצו ויכולותיו באמונה לטובת התנועה. צר לי מאוד שלא יכולת לכך.

שבת שלום,

ראובן מרקו

יו"ר התנועה הרפורמית – יהדות מתקדמת בישראל

התייחסות מיכאל לבני – 6.11.17

6 בנובמבר 2017

י"ז בחשון תשע"ח

לראובן מרקו – יו"ר הנהלת תל"ם

לראובן, שלום וברכה

בהתייחס למכתבך מיום 3.11.17

מקובל עלי ששנינו השקענו זמן ואנרגיה בדיון – מעין דו-שיח. בהחלט נתת לי להבין את השקפת עולמך לגבי תל"ם. מקווה שהבהרתי את השקפתי. שים לב: יש הבנה ויש הסכמה. אפשר להבין אחד את השני מבלי להסכים. רצוני לסכם כמה נקודות שעליהם התכתבנו (ולא הסכמנו) שהם קשורים לכל דיון אסטרטגי בנוגע לעתיד של תל"ם. תוכל להשיב או לאו. לי אין כוונה להמשיך בפורמט זה – אני סבור שהוא מיצה את עצמו בשלב זה. אשתדל להביא את הדו-שיח בינינו לידיעת חברי התנועה על פי שיקולים ויכולת (בעיקר טכני) שלי. כמובן, תוכל לעשות אותו דבר גם כן. תמיד אהיה פתוח להיענות ליוזמות של תהליכי ליבון ודיון ביוזמת מוסדות התנועה.

אני חוזר ומדגיש את הערכתי על התייחסותך המהירה לדברים שלי – גם אם הדעות שלנו מאד חלוקות בכמה נושאים מהותיים. כמו-כן, כפי שאמרתי בפתיח למכתבי מיום 29.10, כל חברי ההנהלה (גם היו"ר) ראויים להערכה מלאה עבור התנדבותם למען תל"ם.

קצת – נקודות סיכום מבחינתי. וודאי אין בהן מיצוי של כול השאלות שעלו בתכתובת בינינו. כאמור, אני רואה בהם סוגיות אסטרטגיות מרכזיות.

- **השאלה של ארגון/תנועה היא מרכזית בגיבוש תכנית האסטרטגיות.** באיזה פרדיגמה בוחרים? ברור שזה לא "שחור-לבן". אך מהי נקודת המוצא? הצעתי היא כי צוות חשיבה

תבחן שאלה זו במשך כמה חודשים - מהבחינה עקרונית מהבחינה האופרטיבית. מה זאת "קהילה בתל"ם"? כיצד רואה את עצמה קהילה בתל"ם מההיבט התנועתי?

צוות/צוותי חשיבה יהיו פתוחים לכל חברי תנועה – ובתנאי שיתחייבו להשתתפות סדירה. ההזמנה תבוא דרך הקהילות וגם דרך הודעה במידע השבועי המתפרסם מטעם התנועה. "מי שבא לישיבה זו, הוא/היא הם אלה שצריכים להיות בה". כמובן, צוות/צוותי חשיבה יהיו פתוחים לצוות המקצועי אך לא ירוכזו על ידי חברי הצוות המקצועי.

- **תקשורת.** אם בתנועה עסקינן, זה מחייב גישה אסטרטגית יזומה מסוימת. צוותי חשיבה, פרסומים מודפסים ומקוונים, הגות, סימפוזיונים, פרסום פרוטוקולים של דיונים והחלטות במוסדות המרכזיים וועדות ארציות (כגון וועדת החינוך). כן, זה ישפיע על תקציב תל"ם.

- **תנועת נוער אוטונומית,** להבדיל מארגון ילדים, אמורה לתפקד כבית יוצר של חשיבה תנועתית וחינוך למעורבות לצעירים. תנועת נוער מחייבת שכבה של בגירים. מלבד שכבה של בגירים בתנועת נוער, נחוצה "תרגול" פוליטי של הנוער כקהילה אוטונומית בתוך התנועה. לכך דרושה קהילת נוער נפרדת מהקהילות – למען פיתוח מנהיגות העתיד. דעתי: על תל"ם לקבל החלטה אסטרטגית לצאת מהפרדיגמה של ארגון ילדים ולחזור לפרדיגמה של תנועת נוער. ציינתי שזה תהליך של שלוש שנים. בתנועת הנוער חייבים לקבל מטען רעיוני ותרגול בהצגת המטען בפורומים שונים. (תכנית מרכז חינוך לאו באק ל"סיג ושיח" בכיתה י' מהווה דוגמה).

- **ביקור חוזר לנושא של מיתוג.** צוות חשיבה על תדמית התנועה הרפורמית בארץ. הדיון על הכללת המילה "ציוני" חייב להתקיים. הטענה שאין מה להשוות בין נראות התנועה היום לעומת המצב לפני עשור היא נכונה. אך זאת בעיקר הודות לפעולה של המרכז לדת ומדינה ולרמה הגבוהה של דוברים אחדים בתנועה – ובפרט ענת הופמן וגלעד קריב. המשלתי את המצב לארטיילריה בלי חיילים בשטח.

אתה בעצמך ציינת כי מבחינת התגייסות לשאלות פוליטיות, קיימת בעיה בקהילות – משמע בעיה של פעילות תנועתית ומוטיבציה לפעילות זו בקהילות. לא התייחסת לדברי כי ההנהלות (לא רק הנוכחית) מחנכות לסבילות. מהן הצעות לתכניות פעולה פוליטיות, מקומיות וארציות לגבות את המרכז לדת ומדינה?

- **צוות מקצועי.** אתה טענת שאני מזלזל בצוות. זאת הייתה טענת שווא. לדעתי, הדיון בנושא זה נשאר לגמרי פתוח. מה זה "צוות מקצועי"? על איזה מקצוע מדובר? מה הן הפרדיגמות שעליהן מתבסס המקצוע? התייחסת לדברים שלי בעניין דינמיקה קבוצתית כ"מחקר ו/או אקדמי". כנראה לא העמדתי בצורה חד-משמעית מספקת ש"צוות מקצועי", בארגון אינו זהה ל"צוות מקצועי" בתנועה. לפעמים דומה – אך לא זהה. לדעתי, דיון אסטרטגי בפרדיגמה של תנועה חייב להתייחס לשאלה זו. בזה לא תם ולא נשלם - בהצלחה לכולנו.

נחמיה

בין ארגון קהילות ותנועה

הרב מרדכי רוטם

לעתים נדמה שמה שקרוי היום "התנועה ליהדות מתקדמת בישראל", אינו אלא "ארגון קהילות". לכאורה, אין בכך כל פסול. גם התנועה הרפורמית האמריקאית מכונה "איגוד הקהילות העבריות באמריקה". אולם, העובדה שבישראל אנו משתמשים בשם "תנועה", דורשת מאיתנו בחינה מתמדת של מהות קיומנו. אם אין אנו אלא ארגון קהילות, מוטב לנו לשנות את שמנו, על מנת שישקף את מהותנו ומהות קיומנו. אם אנו אמנם "תנועה" עלינו לפעול כך שמהותנו תשקף את שמנו. בין שני השמות - בין שתי המהויות ראוי לנו שנתלבט.

ארגון קהילות תפקידו לדאוג לקיומן של הקהילות ליהדות מתקדמת בישראל, לצרכיהן החמריים והרוחניים. צריך הוא ליזום הקמת קהילות נוספות, לעזור לעצב את צורת הפולחן בקהילות הללו (כמו על ידי היוצאת סידור התפילה, מחזור וכו'). לדאוג לרכנים שיאגשו את המשרות ההכנות בקהילות, לארגן סמינרים ודוג' עיון שסייעו לקהילות ולחבריהן. להבין משמעותה של יהדות מתקדמת ולקיים את אורח-חיהם הקהילתי ברוח יהדות מתקדמת. כמובן שארגון כזה יכול לקיים מוסדות ארציים (כמו הנהלה וועד ארצי), אשר בהם יועלו שאלות ובעיות של קידום הקהילות, יידרשו נושאים משותפים לחברי הקהילות ויעשו נסיונות למצוא פתרונות למצוקות כלכליות, התומכיות והארגוניות של הקהילות. הארגון ידאג למצבן המשפטי של הקהילות לבניית בתי כנסת במידת האפשר, ולקידום תפילות סדירות בשבת בחג ובמועד, ואם אפשר גם בחול.

תנועה לעומת זאת, איננה יכולה להסתפק בכך שהיא מארגנת יחדיו קהילות, תהיינה רבות ככל שתהיינה. תנועה מעצם מהותה צריכה שיהיה לה בסיס רעיוני (אידיאולוגיה), מטרות של חזון שיש לחתור אליהן ולהגשים, תנועה איננה יכולה להסתפק בכך שחברי קהילותיה זוכים לשירותיה הדתיים להם הם זקוקים. היא חייבת להניף דגל, סמל לשאיפותיה, ולחתור לכך שחבריה ילכו בעקבות הסמל, יגשימו אותה בחייהם וינסו לחנך אחרים להגשמתו. תנועה חייבת להציב לעצמה מטרות מעבר לטובת המיידית של חברה, מעבר לסיפוק צרכיהם (ולו גם הרוחניים). תנועה צריכה להביט קדימה אל צרכי החברה הכלליים, ליצור את הגרעין וההשראה להבנים לפעול מעבר לצרכיהם שלהם - למען מטרות משותפות שעצם החתירה אליהן יכולה לגרום לסיפוק רב להולכים בשורותיה. תנועה חייבת להאבק על רעיונותיה, ללכת בנגד הזרם במידת הצורך, להלהיב, לעורר, ליצור מחו רעיונות מפרה - שיביא רבים וטובים להשקיע מכוחם וממשאביהם הרוחניים והחמריים למימוש מטרותיה.

על סמך ההגדרות הנ"ל, שאינן מושלמות כמובן, ואפשר להוסיף עליהן ולהרחיבן, הבה נבחן את עצמנו. האם "התנועה ליהדות מתקדמת בישראל" היא ארגון קהילות או תנועה של ממש? דומה שאנו במצב כלאיים שבין ארגון לבין תנועה. רוב חברי קהילותינו דואים עצמם שייכים לארגון. חשוב להם סיפוק צרכיהם הדתיים בצורה מתקדמת - ומה שמעבר לזה אינו מעניינם. אין הם שותפים לחזון, ולהתלהבות שצריכים להיות מנת חלקם של חברים בתנועה. די להם במה שקהילה יכולה להציע להם, די להם

להאבק על מה שקהילה (ומכאן גם "התנועה") צריכה לדעתם להציע להם. על כך הם מוכנים להאבק, לדרוש, לתבוע - כדי לקבל. מכאן גם יחסו של חלק מהנהגת "התנועה". אותם חברים ייאבקו על מה שהתנועה צריכה לתת לקהילות בחינת "ארגון" המשרת את חבריו. קשה להם לראות את "הדגל" אותו יש להניף. רחוקות מהם משאלות הלב של "בעלי החלומות". צרכי החברה - עתיד העם בכללו - אין להם נגיעה מיידית לחייהם - ולכן אלה בעלי חשיבות משנית לדעתם.

לעומת זאת - אנחנו במידה מסויימת גם תנועה. יש בתוכנו גם בעלי חזון ומעוף. יש הרואים ביהדות המתקדמת כשורה לעם כולו, לחברה כולה. יש המאמינים בהנפת נס המאבק על דמותה היהודית של מדינת ישראל - אך אלה אינם רבים. מה הפלא שדווקא המסגרות "התנועיות", דווקא הפעולות "החזוניות" שהן מעבר למתן שרות מידי לקהילות - היזמה להן באה מחוץ למסגרות הארגוניות של מה שמכונה היום "התנועה"? קבוצה יהל ומה שהוא מסמל - לא נולד בארגון הקהילות - תנועת הנוער קמה ועלתה מחוץ ל"ארגון" ובמידה רבה מתוך התנגדות לארגון. ואפילו פעולות "קהילתיות" כמו המחנות לילדי המצוקה ומחנות "קרוב הלבבות" בין יהודים לערבים - הם תוצאה של יזמה פרטית כמעט של בעלי חזון בודדים שאינם מסתפקים במסגרת קהילתית למתן שרותי דת. (האבסורד הגדול הוא ש"התנועה" לא רק שאינה מאמצת פעולות שכאלה, שהן במהותן "תנועיות" אלא לעתים אפילו נלחמת נגדן - ראה: הויכוח בוועידה הארצית האחרונה על הצעת ההחלטה לכר את קהילת דמת-אביב על יוזמותיה. ראה עוד: הויכוח המתמשך עם תנועת הנוער על "חריגתה" מן המסגרת הארגונית-קהילתית...).

יש להסיק מספר מסקנות ממצב הכלליים בו אנו נתונים בין ארגון קהילות לבין תנועה: יש, כמובן, להמשיך בקיום הקהילות, בדאגה לתפקודן, ובנסיון להקים ולקיים קהילות נוספות. אולם, חייב להיות ברור, הן לחברי הקהילות ובמיוחד להנהגת התנועה, שכדי להיות "תנועה" עלינו לגטול קורה מבין עינינו - להקדיש את מירב משאבינו וכוחנו ל"רעיון": לדגל התנועתי אותו עלינו להניף.

ה"דגל" הזה חייב להיות "איכות החיים היהודיים במדינת ישראל". עלינו, כתנועה, לפרוש כנפיים ולהמריא אל מרחבי החזון של קיומה של מדינת ישראל שבה היהדות, המורשת, המסורת והערכים, הם חלק בלתי נפרד של החיים - ולא רק במסגרות הקהילות, ובטקסי הפולחן. לשם כך עלינו להרחיב את הראייה - להגביר את המבט, לא להתעסק יום-יום רק בשאלות של קיומן של קהילות. אלא - לפחות במישור ההנהגתי - לעסוק בשאלות החברתיות יותר וגם הקשות יותר - של קיום יהודי במדינת ישראל - קיומה של איכות חיים יהודיים כאן, קיומה של תנועה ליהדות מתקדמת במלוא מבין המלה.

עלינו להמשיך במאבקים כגון אלו שהתחלנו בהם על ידי הבג"צ בנושא זכויות הרבנים - אך להרחיב את היריעה לנושאים שקש להם השלכה על כלל הציבור. (כפיגה דתית, מיהו יהודי, אל על בשבת - פוליטיקה ודת וכו'). קולנו חייב להישמע בכל אלה.

עלינו לעודד את תנועת הנוער - להשפיע עליה כדי ליצור משקע דתי-בחני בנוער - אך לא לגסות להצר צעדיה אל תוך כותלי בתי הכנסת הקיימים. עלינו לעודד את הצעירים שיש בהם עדיין התלהבות לחזון וליצירה.

עלינו לאמץ פרוייקטים כמו אלה של קהילת רמת אביב - להרחיבם, להשקיע בהם יותר מכוחנו - משום שהם מתמודדים עם שאלות מרכזיות של איכות חיים במדינה, אל לנו לאמר - "כיוון שזה לא נוגע ישירות בקהילות, אין לנו עניין בכך".

יותר מכל - עלינו ליזום פעולות חדשות-תנועתיות ולא קהילתיות כלכד. לעורר את חברינו הרדומים - וחברים פוטנציאליים אחרים, לאתגרים האמיתיים של יהדות מתקדמת בישראל. לכאורה - אין בכך חידוש - כל ההחלטות שנתקבלו בוועידה האחרונה של התנועה הן ברוח זו - יש בהן מספיק חומר לפעולה תנועתית מקיפה - בתחומים שונים של מאבק ציבורי, בתחומי חינוך בארץ, ההסתדרות הציונית העולמית ועוד. אולם - לפעמים נדמה שעם נעילת הוועידה התנועתית, חזרנו להיות ארגון קהילות ושכחנו את מעמדנו כתנועה את יעודנו ואת אתגרינו. מוטב לנו לשוב ולקרוא את החלטות הוועידה - ולהתחיל לישמן במציאות.

- 18

שלהבת

בטאון התנועה

ליהדות מתקדמת בישראל

גליון הקיץ (23)

סיון תשמ"ב - יוני 1982

*

"שלהבת" - בטאון של התנועה ליהדות מתקדמת בישראל, משמש במה לליבון דרכה של התנועה בתחום הרעיוני, ההלכתי והמעשי בנושאים הנוגעים ליהדות ולעם היהודי, לתגובות ודיווחים על המתרחש בעולם היהודי. מדור מיוחד יוקדש למסירת מידע על פעילותה של היהדות המתקדמת בארץ ובחור"ל במסגרת האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת.

הדעות המובעות במאמרים הינן דעותיהם של המחברים. הן אינן מייצגות בהכרח את כלל התנועה, ואין בפרסומן משום הסכמה לתוכן מצד התנועה או המערכת.

דעות אחרונות

21.1.2013

הירוק ל'העברון' - גיוס בביתות

הניצחון התחיל בחינוך

האיריאולוגיה שלהם בכל אתר, שומרת רשת החינוך הממלכתית הכללית על גיורליות איריאולוגית. מחזה כגון זה שהתרחש בבית ספרי בתקופת מחלוקת "השילומים" לא יכול להתרחש בבתי הספר הממלכתיים כלליים, אבל הוא מתרחש ללא מעצור במערכות החינוך הרותית והחרדית. לא רק שתלמידיהם סופגים מנות גרושות של אינדוקטרינציה רתית פוליטית, אלא שתכופות הם מגויסים לפעילות פוליטית.

בתקופת הנסיגה מיישובי פתחת רפיח הושבתו מוסדות חינוך של הזרם הרתי ואלפים מתלמידיהם התגייסו למאבק. בלהט המחלוקת לא שאל איש מה היה קורה לו מתנכס שרעתם מנוגדת היו מדרבנים את תלמידיהם להתגורר מול "הכתומים", או מה יקרה אם תלמידי בתי הספר ערבים יושבתו מלימודיהם ויאורגנו על ידי מוריהם להפגנה המונית נגד המדינה הצינית.

ועכשיו, הרב עובדיה יוסף, שאין דבר יקר לו מלימוד תורה, לא היסס לקרוא לבני הישיבות הספרדיות לנטוש את יושביהם ולהתגייס למערכת הבחירות של ש"ס. האברכים האלה מתקיימים מקצבאות המדינה וזוכים לפטור משרות צבאי כדי ללמוד ולא כדי לעסוק בפוליטיקה מעשית. לפני כמה ימים התגלה כי מפלגתו של נפתלי בנט מגייסת תלמידי ישיבות שיפעלו למענה בבחירות, אבל מחנך בבית ספר מן הרשת הכללית נתבע לגירור מפני שקיווה את דעותיו הפוליטיות השמאליות בעיתון. במוסדות השלטון התנגד לה דעה כי לרשתות החינוך של החרדים והצינים הרתיים מותר לעשות פוליטיקה, בעוד שעל מתנכס ברשת הממלכתית הכללית נאסר לגלות את דעתם אפילו מחוץ לכותלי בית הספר.

חינוך איריאולוגי מתמיד וסבלני הוא המפתח לניצחון פוליטי, והתהליכים שתוארו לעיל הם אחי החסברים להתעצמות האלק טורלית של הימין הרתי והחרדי. אם הגלגל ישנה אי פעם את כיוון סיבובו, יהיה זה רק בעוד דור או שניים, כאשר גם האליטות החרדיות יתעייפו וכאשר ניצחונם השלם יגרום לאובדן זהירותם.

בתחילת ינואר 1952 הקהילה תנועת החרות הפיגה אלימה מול הכנסת. מנהיגה, מנחם בגין, איים על הממשלה כי אם תחתום על הסכם השילומים עם גרמניה יכריז על מרד מזוין. באותו יום הגיע לבית ספרי משאיות עמוסות צעירים חסונים מקיבוץ מפא"י. הם היו חמושים באלות, ישנו על שמיכות צמר שנפרשו בכיתות ונערכו לקרבות רחוב נגד החרות ניקים. בית ספרי, שהשתייך ל"זרם העובדים", הפך למחנה זמני של אחת המיליציות המפלגתיות.

כמעט שנתיים לאחר מכן נחקק חוק החינוך הממלכתי. מפ"ם והחזית הרתית, שכללה את הרתיים הציניים ואת אגודת ישראל החרדית, התנגדו להאחרת החינוך. הראשונה רגלה בחינוך לטר ציאלים והאחרת - בחינוך רתי וחרדי. מפא"י, מפלגת השלטון בראשותו של דוד בן גוריון, חתרה להנהגת חינוך אחיד והציתה כי השפעתה הרומינגטית תגרום לעיצוב מערכת חינוך חילונית המרוממת את המדינה מעל המגזרים. הוויכוח הסתיים בכניעתה של הממלכתיות. זרם החינוך "הפועלי" נטמע בזרם הממלכתי הכללי, אבל שאר המגזרים שמרו על ייחורם וברבות הימים הפכו לחוממות פוליטיות.

התהליך הזה מעיד על התנוונות החוש הדיסטורי בקרב ראשי התנועות הפוליטיות שהנהיגו את היישוב העברי משנות ה-20 של המאה הקודמת ועד ל"מהפך". האישים הללו הונעו בכוח רעיונות מהפכניים, אבל דווקא הם לא תפסו כי מלחמת הרעיונות מתרחשה בבתי הספר. ייתכן שהצלחתם המסחררת רופפה את זהירותם: ההנהגה שאין אמות וזלת האמת שלהם וכי ניצחונה מובטח לנצח, היא שהרדימה אותם.

מזה קרה מאוז החרדים מוחשיכים בהדרגה את החינוך שהם מעניקים לבניהם, ובעוד שהצינים הרתיים מרוחבים את רשת החינוך שבשליטתם ומצמיחים אלפי חניכים המטביעים את חותם

במוסדות השלטון התנוונותה ודעכה וכי לרשותות החינוך של החזרה ינה והציונים והרתיים מותרת ל'משוואת נפול'יעינות, במקום שעל מנהיגיהם וברשות הממשלה להיות הכלי ל'יות גיאור' ל'גלות את דעותיהם

מתוך "ציון והנוער" מרטין בובר, מאי 1918

עם ועולם: מאמרים על ענייני השעה, כרך שני, הספרייה הציונית, ירושלים, תשמ"ד

הנוער הוא הסיכוי הנצחי לאושר של האנושות, המזדמן לה וחוזר ומזדמן מחדש וזו מאבדת אותו וחוזרת ומאבדת. שוב מופיע וחוזר ומופיע וחוזר על הבמה דור בני עשרים, להט הכיסופים אל המוחלט בלבן, בעל מסירות נפש לאידיאל, והרי הוא מוכן ומזומן לפרוץ את שערי גן-העדן החסומים...

אך בשעת ההכנה, משתלט על נפשו הצעירה שפע המטרות הזעירות שהחברה מזמנת לו... הלא סביבתו על כל כולה מטיפה והולכת כי חזקות הן ה"עובדות" מן האידיאות, כי נתונים אנו להשתלשלות שאין בכוחנו לשנותה אפילו שינוי כלשהו...

תורה זו מתגברת על הכיסופים ועל מסירות הנפש; הכוח הטהור, שעמד להגשים את חיי האמת עלי אדמות כפוי עליו עול השקר ועול ההליכה נטולת הרוח בתלם, והמתמרדים המעטים – שקומץ חבריהם לנשק נוטש ועוזב אותם, נהפכים – כפי שהוגד להם מראש – ליוצאי דופן שלא יצליחו בחייהם. ושוב פעם ניצל המנגנון הריק. שוב הוכח, כי חוקי-ההתמדה הוא חזק ממעוף הרוח המשוחרר, השואף לחוקק חוקים נעלים יותר, ושוב לא זכתה האנושות לאותה זכייה ולאותו סיכוי שזימן לה הגורל – ועולה דור חדש, נוער חדש, אשר אף לו יקרה מה שקרה לקודמיו...

ברם זה ייחודן של התקופות שבהן חלים בחיי העמים והאנושות כולה משברים גדולים מבית ומחוץ, שמסרבות הן להיכנע לגזירה, שמתמרדות הן בחוק ההתמדה ומעיזות להציל את מרץ-הנוער שלא נתפורר ולהצמיח ממנו מעשה-הפיכה, מעשה-חידוש. תקופות אלה מדברות אל הנוער בלשונות של אש, הן תובעות ממנו אף מצוות עליו, שלא ייכנע, שיעמוד בפני הרעה, שיציל את הנפש ושיעשה את מעשהו. והנוער שומע בקולו. הוא מתמתח תוך התאמצות אדירה ומתנער מכפייתו של מנגנון הריק ואינו נפתה לו, הוא מרחיב עוז בנפשו לעשות את הנבצר ממנו. הוא עושה כמעשה יהושע בגבעון: הוא משהה את השמש בשמים למען יושלם מפעלו. הוא מעריך בשעה אחת. בשעה אחת גדולה, את נעוריו ועושה ומקיים את מצוותו של שעת המפנה...

...כך קורא קול היהדות אל הנוער, שיילחם בעוז, שישמור על נפשו, שיעשה את המעשה המיוחד והמיועד לו... מקולו של עם זה נשמע קול האמת של האנושות, שכן בקול קורא שלו, במעשה שהוא בא לתבוע, ממוזגים שלושת היסודות שבצו האמת, הלאומי, החברתי והתרבותי-רוחני, ואין להפריד ביניהם מעשה זה הוא מעשה אנושי באמת...
...הקול הקורא לבנות את ציון, פונה אל הנוער היהודי. שעת ההכרעה הגיעה...

3. תל"ם-נוער כתנועה וכקהילה*

היום נמצאים כ-350 חניכים וחברי גרעינים בתנועת תל"ם-נוער. כרבע ממספר זה הם חברי גרעינים, המיועדים ליהל וליהל ב***, ופעילותם היא בשלבים השונים של המסלול בנח"ל. כשליש נוסף מצויים בחוג הגדול ביותר שלנו – בחיפה, והיתר מרוכזים בחוגים קטנים יותר – בירושלים, בתל-אביב, בבאר-שבע, בכפר הנוער בן-שמן ובביה"ס החקלאי "אשל הנשיא".

כבר לפני שלוש שנים הציע רבה של תל"ם-נוער, טוביה בן-חורין, לאחד את כל החוגים והגרעינים לתנועה אחת. כותב שורות אלה גויס מאיחוד הקבוצות והקיבוצים לסייע במטרה זו ולנסות להקים תנועת נוער של "ממש", החל בשכבות הצעירות. הדבר מלווה בנסיונות בכמה וכמה כיוונים.

עיקר המאמץ שלנו בשנה שחלפה, הוקדש להיווצרות תודעה תנועתית, לחוויה של "יחד", שבלעדיה לא יכולה תנועת נוער אמיתית להתקיים. לשם כך הפעלנו באביב מחנה כלל-תנועתי בקיבוץ יהל לחמישה ימים, וכוונתנו לחזור על כך בחנוכה השנה. כמו כן קיימנו במשך הסתיו כמה כינוסים ארציים על בסיס זה. כמובן, מחנה הקיץ בכפר סילבר קידם מטרה זו גם כן, בעיקר לשכבות הצעירות. וחשוב מכל, הנהגנו ישיבת צוות הדרכה כל שבועיים, וניתן לציין כי היום יש חבר מדריכים כלל-ארצי.

תנועת הנוער כקהילה עצמאית

לא די בהיווצרות תודעה תנועתית. הדבר מחייב מסורת של אחריות חברי התנועה לניהולה ולקביעת מדיניות בה. ההשלכה היא ברורה – תנועת נוער עצמאית. הספקנו השנה לקיים שתי מועצות חינוכיות בהשתתפות כ-40 חניכים, נציגי החוגים ומדריכים. ניתן לציין, כי במועצה החינוכית מתגבש והולך תהליך דמוקרטי של קביעת "הלכה" לתל"ם-נוער, לפחות באירועים הארציים. דבר זה ממחיש גם את האחריות שהמדריכים והחניכים נושאים בה. תנועת הנוער מתפקדת במידה מסוימת כקהילה עצמאית, ועל כן ניתן לראות בתנועת הנוער היום קהילה נוספת, במסגרת התנועה ליהדות מתקדמת.

תקוותנו היא, שהפעילויות וההתנסויות השונות ב"קהילת" תל"ם-נוער תשמשנה הכשרה למנהיגות העתיד של תל"ם בארץ, בקהילות בערים ובקיבוצים, ואולי אף נצליח לחדש דגמים חברתיים נוספים, שבהם ניתן יהיה לחוות יהדות מתקדמת.

* מתוך: תל"ם – ייעון התנועה ליהדות מתקדמת בישראל, כסלו התשמ"א, דצמבר 1980.
** קיבוץ לטון העתידי.